

ІНШІ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ

УДК 613.67:778.3.000.7.01

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦЬКИХ ТВОРІВ І ПУБЛІЦИСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ У ВІЙСЬКОВО-ПРОФІЛАКТИЧНІЙ МЕДИЦИНІ

Савицький В.Л., Крушельницький О.Д., Огороднійчук І.В.

Українська військово-медична академія

Резюме. *В статті висвітлені питання щодо доцільності використання художньої літератури, мистецьких творів і публіцистичних матеріалів в наукових дослідженнях у військово-профілактичній медицині та їх впливу на уяву науковця. Показано, що робота з літературними джерелами розширює наукові уявлення читача, збагачує його професійні знання, сприяє збору матеріалів необхідних для дослідження.*

Ключові слова: *художня література, військово-профілактична медицина, наукові дослідження.*

Вступ. Наукова система військово-профілактичної медицини не є чимось відокремленим, а навпаки, органічно поєднана, взаємопов'язана та взаємодоповнює функціонування з іншими елементами в підсистемі військової медицини. В цілому дослідження у виробничій та науковій сферах цієї галузі здійснюються різними методами. Проте відбуваються вони у збройних силах, які відрізняються від іншого соціуму за багатьма ознаками, які законодавчо обумовлені. Тому всі дослідження, які відбуваються серед військового колективу, набувають характерних рис та розглядаються військово-спеціальними дисциплінами. Чи доцільно оминати методи, які застосовуються в повсякденній роботі структурами, для яких ці науки є фундаментом на якому побудована їх робота [1,2,3].

Відомо багато прикладів, коли методи, що застосовуються в практичній діяльності проникають у наукову сферу діяльності, а дані, отримані завдяки ним, представляють собою цікавий матеріал для науковців. А функціонування відповідних розглядаємих проблемам служб відбувається на методах, що розроблені в цих наукових галузях. При формуванні теоретичних знань про складні об'єкти застосовуються особливі способи дослідження [4,5]. Чим складніше об'єкт, тим вище рівень спеціалізації методів його вивчення (або обстеження, або інших маніпуляцій щодо нього). На даний час найвищим рівнем можна вважати високоспеціалізований рівень. Для нього характерно: наявність спеціального обладнання, методик та методів, спеціаліста, який вміє вправно ними володіти.

Мета роботи. Провести аналіз впливу художньої літератури, мистецьких творів і публіцистичних матеріалів на наукові дослідження у військово-профілактичній медицині.

Методи дослідження: історичний, аналітичний, порівняльний, бібліографічний, системного аналізу.

Результати та обговорення. Почнемо з історичного методу. Наука на шляху до свого теперішнього стану зазнала багато падінь та злетів [6,7]. Деякі з її методів мають довготривалу історію. В нашій праці ми розглянули лише ті, які стосуються Збройних Сил України. Зайве думати, що ними можна обмежитись. Проникнення новітніх технологій в медичну науку тягне за собою розширення арсеналу наукових методів.

Посилання на літературний метод також доволі часто зустрічається, проте особиста схильність виконавців до нього значно менша. В межах сектора профілактичних наук, що ми досліджуємо ми не наводимо статистичних показників з цього приводу тому, що вимоги до наукових публікацій просто спонукають до пошуків даних в літературі. Здобуті відомості завжди охоплюють більші або менші проміжки часу. Їх прийнято називати літературними, або, вибачте за тавтологію, даними літератури. Слід враховувати, що кожне із джерел теж створювалось із використанням літератури, тому фактична кількість завжди або майже завжди перевищує формально вказану.

Робота з літературою не є метою дослідження, а лише одним із засобів досягнення його мети. Вивчення літератури “відчиняє двері” перед пошукачем, націлює його на експериментальну роботу, яка в свою чергу актуалізує потребу в подальших пошуках в літературі відповідей на питання, що виникають перед дослідником у процесі аналізу отриманих в експерименті даних.

В окремих випадках вивчення літературних джерел може бути основним методом дослідження. Такими випадками є теоретичні та історичні дослідження, розробка яких вимагає глибокого аналізу книг, статей, різноманітних документів.

Зауважимо, що у будь-яких випадках робота з літературними джерелами розширює уявлення читача про публікації, збагачує його професійні знання, сприяє збору матеріалів необхідних для дослідження.

Починати роботу з літературою необхідно з вивчення відповідних розділів і тем підручників, навчальних посібників, монографій, статей в наукових та науково-виробничих виданнях, які зорієнтують читача на основні джерела для поглиблення знань з проблем, що його цікавлять. Так розпочинається тематичний підбір літератури.

Підбираючи літературу, дослідник вивчає безпосередні й опосередковані дані, що стосуються питань теми, методів дослідження. Аналіз цієї літератури складатиме окремий розділ наукової праці - огляд літератури.

Кількість та хронологія літератури повинні забезпечувати розкриття досліджуваної теми. Чи тільки наукові видання доцільно використовувати в роботі? Чи можна використовувати художню літературу та повідомлення засобів масової інформації? Щодо останніх Брес П. в книзі «Действия служб общественного здравоохранения в чрезвычайных ситуациях вызванных эпидемиями» (ВОЗ, Женева 1990 р.) вказує на можливість використання для практичної роботи навіть чуток, які панують серед населення, дотримуючись певних правил верифікації, і з цим можна погодитись. В окремих випадках використання художньої літератури може бути навіть корисним.

Досліджуючи епідеміологію чуми ми опрацювали літературу, яка хронологічно охоплює проміжок часу від класичних посилань на юстиніанову чуму до посилань на знахідку антитіл до збудника чумного мікробу у 2008 році у сірого пацюка виловленого на території порту Керч (Зинич Л. 2011 р.).

Під час цієї роботи ми відшукали дуже яскраві описи цієї жахливої «гості» в художній літературі. При цьому слід зазначити, що вони логічно пов'язані незважаючи на відстань у просторі та часі.

Коли чума проникла в Європу, Петрарка писав: «Хіба ми бачили щонебудь подібне цьому, хіба ми чули повідомлення, подібні з останніми подіями? У яких аналах можна прочитати, що будинки були порожніми, міста також спорожніли, ферми закинуті, поля повні трупів і що скрізь панувала жахлива порожнеча». Також пам'ять людства про чуму донесена до нас та прийдешніх поколінь, славнозвісним твором Д.Бокчо «Декамерон», в якому письменник, як свідок, яскраво-пригнічуюче, дуже барвисто відобразив епідемію чуми в середньовічному місті (Флоренції).

Ми розглядаємо це як свідчення людей, які на власні очі бачили як розгортались події.

Пропонуємо Вашій увазі розвідки Коліна Уілсона в романі «Бог лабиринта» стосовно співвідношення розпусти секти фенікса з чорною смертю. «Російський археолог Хволсон вважає, що чорна смерть почалася в селищі несторіанців біля озера Іссик-Куль в Семиріччі на території Киргизії, неподалік від кордонів Китаю та Індії. Цю точку зору поділяє також професор Р.Поллітцер («Чума», издательство «Уорлд Хелс Организешн Паблікейшн», Женева 1954 стор 13). Пошуки відповідно до вказаної бібліографії, ми вважаємо занадто трудомісткими.

Найбільш вагомим із досліджених нами з цього питання творів ми вважаємо «Декамерон» Д.Бокачо.

Засоби масової інформації час від часу повідомляють про вагому шкоду для здоров'я, якої зазнали колишні військовослужбовці країн НАТО від набоїв зі збідненим ураном (ЗУ) під час війни на Балканах.

В доповіді Королівського товариства Великобританії щодо впливу на здоров'я людини боєприпасів із ЗУ, неофіційний переклад якої був підготовлений у МЗС України від 03.07.2002 року № 414/14-196/50-1233 розглядаються ситуації стосовно можливих варіантів шкідливого впливу на здоров'я людей, як військовослужбовців, так і населення внаслідок використання набоїв зі ЗУ, тобто аналізується певна кількість статистичних моделей.

З цього приводу МО України зазначає «У висновках-довіді відзначаються окремі ризики для здоров'я військовослужбовців та мирного населення внаслідок застосування боєприпасів, що містять ЗУ, а також необхідність продовження досліджень у цьому напрямку».

На нашу думку з цього приводу заслуговує на увагу публікація Василя Соколова від березня 2012 року № 5 (331) у виданні «Секретные материалы» 20 века (xfilespress.com).

«Військово-повітряні сили НАТО (в основному американські) безупинно бомбили Югославію сімдесят вісім днів. Згадаємо тільки про один моторошний факт: у цих бомбардуваннях застосовувалися боєприпаси з використанням збідненого урану.

Натовських вояків змушували носити на «завойованих» територіях протигази або захисні маски, а також забороняли пити «місцеву» воду. Проте незабаром «захисники демократії» почали занедужувати. В 2001 році «Закордонний військовий огляд» повідомляв: «За неофіційним даними, число потерпілих від збідненого урану британців становить близько 5 тисяч чоловік. За відомостями англійського парламентарія лорда Моррриса, до початку 2001 року вмерли 450 британських ветеранів кампанії, а 80 закінчили життя самогубством. Про постраждале місцеве населення ніхто відомостей не збирав...».

Даний уривок не розглядається як апіорний, з ним можна і погодитись, і відкинути. Навіть якщо на основі проаналізованих матеріалів його і можна вважати хибним, все рівно слід врахувати, що фахівці в галузі проектування військової техніки передбачають встановлення фірмою Mowag разом з приладами нічного бачення, системи кондиціонування повітря, а також для захисту від зброї масового ураження на машині Piranha, яка вважається видатним зразком сучасності (Василий Алифанов. Успешный бизнес-проект Piranha. – Волонтер. – № 3. – 2012. – С. 52.).

Слід брати до уваги психологічний аспект, тому що автори викладають матеріали таким чином, щоб вони вражали уяву, тобто враховують

психолінгвістичний аспект. Проте, працюючи з художньою літературою, науковець ризикує наразитись на небезпеку міфологізації або містифікації, що застосовується письменниками для стимуляції емоційного сприйняття твору. Також слід враховувати відсутність можливості верифікації джерел, які можуть бути вказані митцем.

В науці необхідно, з одного боку, повага до того, що зробили попередники; з іншого боку – скептичне ставлення до їх результатів: «Платон мені друг, але істина дорожче» (вслів Аристотеля).

Також слід взяти до уваги думку А. Карпова «По законам жанра литературы барокко, достоверные факты свободно соседствуют с вымыслом, и отличить, так сказать зерна от плевел, совсем не просто». Зауважимо, що тенденційне подання інформації її викривлення, однобічне висвітлення даних може бути проявом не лише кон'юнктурних дій або помилок, а ознаками конкуренції та, навіть, інформаційної боротьби (буде розглянуте далі).

Тому як зараз, так і в майбутньому буде існувати потреба в директивному визначенні змісту понять медичних протиепідемічних заходів:

- виявлення, ізоляція, госпіталізація інфекційних хворих, дезінфекція, дератизація, дезінсекція, санітарна обробка, посилений медичний нагляд, карантин, обсервація, імунпрофілактика, а також ізолятор, інфекційний госпіталь (відділення) тощо з урахуванням вимог, що відповідають рівню наукових розробок на цей або той час. Ми вважаємо це за доцільне тому що зустрічаються матеріали які містять суперечливі або незрозумілі дані.

Цитуємо за УР-465. «Противібактеріальний захист Оборона співробітництво на ТВД у рамках програми поєднаних контактних груп в Україні Марс Стівен А., Ротц Ліза, Посід Джозеф».

Ліза Д. Ротц. Заходи із підготовки та концепція реагування на спалах віспи у США (С. 18). С. 1–24. Метою було ознайомити у третьому кварталі 2003 календарного року представників медичної служби МО та МНС України з принципами та методами організації противібактеріального захисту військовослужбовців ЗС США в умовах можливих терактів. «Повітря», «Знезаражування».

- чутливість до ультрафіолетових променів;
- витяжка, гарний потік вітру (можна припустити, що витяжка це штучна припливно-витяжна вентиляція, але що мається на увазі під, «гарним потоком вітру» – наскрізне провітрювання?);

Оснащення, забруднене кров'ю та гноєм:

- помити перед дезінфекцією (можливо для запобігання професійних заражень краще робити навпаки дезінфікувати, а потім мити?).

Підкреслимо якщо мова йде про натуральну віспу до чого тут «гарний потік вітру»? що це механічна помилка, невігластво технічного виконавця,

який не вбачає різниці між натуральною та вітряною віспою, поганий переклад? Можливо щось гірше?

В 1970 р. в ФРГ спалах натуральної віспи охопив 21 людину з 4 летальними випадками. Розповсюдження збудника повітрям було доведено експериментально. Можливо логічні наукові дані не створюють сильного враження. Тоді відкинув думки, про ставлення до Д.Клеланда його сучасників, як до епатажного письменника, приховано поблажливе ставлення та іронію, якщо не більше, до його героїні Фані, а будемо розглядати факт який нас цікавить, як свідчення очевидця і в маленькому абзаці ми побачимо різні клінічні прояви хвороби, яку розглядаємо. Водночас зійшли в могилу батьки згаданої особи, а сама вона перехворіла так легко, що навіть залишилась без слідів від віспи.

Висновок

Ми не є першопрохідцями в намаганнях використовувати художні та публіцистичні матеріали в наукових працях, така практика існує. Наприклад Здравомислов В.І. та співавтори (1994 р.) навіть для ілюстрації смертельного випадку посилаються на повість Ж.Амаду (1975 р.). Нажаль далеко не все у військово-профілактичній медицині можна побачити наочно, а відома народна мудрість стверджує «Краще один раз побачити, ніж сто разів почути». Тому користь від використання матеріалів художньої літератури і публіцистики, на нашу думку, полягає в тому, що вони здійснюють стимулюючий вплив на свідомість і допомагають уявити необхідний образ. Тобто відбувається щось на зразок створення моделей визначених ситуацій, які по суті являють з себе аналітично-інтуїтивний образ [8].

Література

1. Бадюк М.І. Основи наукових досліджень у військовій медицині / М.І.Бадюк, Т.В.Ярош // Навчальний посібник. – Київ, 2011. – 291 с.
2. Рум'янцев Ю. В., Савицький В.Л., Крушельницький О.Д., Баркевич В.А. Еволюційні аспекти епідемічного процесу окремих інфекцій в світі в Збройних Силах і в Україні. – Київ, 2012. – 311 с.
3. Рум'янцев Ю. В., Савицький В.Л., Крушельницький О.Д., Веровчук Б.І. Актуальні питання епідеміології та профілактики деяких інфекцій в збройних силах, серед населення України та у світі: Монографія / За ред. професора Ю.В. Рум'янцева / . – К.: УВМА, 2011. – 372 с.
4. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень: Підручник для студ. екон. спец. вузів / М.Г. Білуха. – К.: Вища школа., 1997. – 271 с.
5. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
6. Смирнов Е.И., Лебединский В.А., Гарин Н.С., Войны и эпидемии – М.: Медицина, 1988. – 238 с.

7. Беляков В. Д. Военная эпидемиология: Учебник – Л.: ВМА им. С. М. Кирова, 1976. – С. 3-326.

8. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология / В. Н. Дружинин. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 320 с.

Резюме. В статье освещены вопросы о целесообразности использования художественной литературы, художественных произведений и публицистических материалов в научных исследованиях в военно-профилактической медицине и их влияния на воображение ученого. Показано, что работа с литературными источниками расширяет научные представления читателя, обогащает его профессиональные знания, способствует сбору материалов необходимых для исследования.

Ключевые слова: художественная литература, военно-профилактическая медицина, научные исследования.

Summary. In the article the question of whether the use of fiction and nonfiction works of art materials in research in military preventive medicine and their impact on the imagination of the scientist. It is shown that the work of the literary sources is expanding the scientific understanding of the reader, enriching its expertise, helps collect materials needed for research.

Keywords: literature, military preventive medicine, research.

УДК 614.2

УЧАСТЬ МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ МВС У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС

¹Печиборщ В.П., ²Коробка В.І., ³Якимець В.В., ³Гуценко І.В.

¹Науково-практичний центр медицини катастроф м.Київ

²Військово-медичне правління логістики ГУ ВВ МВС України м.Київ

³Товариство «Мові Хелс» м.Рівне

³Обласний перинатальний центр м.Рівне

Резюме. У статті висвітлені окремі питання стосовно участі військовослужбовців внутрішніх військ МВС, пожежників та співробітників інших служб у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Розкрита організаційно-штатна структура медичної служби МВС СРСР та України, її основні завдання, які були на неї покладені та проблеми з якими вона стикнулася.

Ключові слова: внутрішні війська, медична служба МВС, Чорнобильська АЕС, наслідки аварії.

Вступ. З перших хвилин аварії на Чорнобильській АЕС працівники органів внутрішніх справ (ОВС) приймали участь у ліквідації її наслідків. Тисячі працівників внутрішніх військ, пожежних та співробітників інших служб, у